Lietas arhīva Nr. KA02-0107-20/8
ECLI:LV:KUAT:2020:0529.11380018218.5.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Liepājā 2020.gada 29.maijā

Kurzemes apgabaltiesa
šādā sastāvā:
tiesnesis Didzis Aktumanis
tiesnese Silva Reinholde
tiesnesis Krists Līcis

iztiesāja krimināllietu apelācijas kārtībā rakstveida procesā sakarā ar apsūdzētā /pers. D/ aizstāvja zvērināta advokāta Raita Mediņa apelācijas sūdzību par Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 11.marta spriedumu, ar kuru **/pers. D/**, personas kods /personas kods/, atzīts par vainīgu un sodīts saskaņā ar Krimināllikuma 262.panta ceturto daļu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 11.marta spriedumu /pers. D/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 262.panta ceturtajā daļā paredzēta noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 3 gadiem.

/pers. D/ piemēroto drošības līdzekli – apcietinājumu nolemts atstāt negrozītu līdz spriedums stāsies spēkā.

Soda izciešanu noteikts skaitīt no sprieduma spēkā stāšanās brīža un saskaņā ar Krimināllikuma 52.pantu soda termiņā ieskaitīts /pers. D/ apcietinājumā pavadītais laiks no 2020.gada 4.februāra līdz spriedums stāsies spēkā.

No /pers. D/ valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi par evakuatora pakalpojumiem 60,50 *euro* (sešdesmit eiro un 50 centi) un par zvērinātas advokātes Sabīnes Krastiņas sniegto juridisko palīdzību kriminālprocesā 40 *euro* (četrdesmit eiro).

Procesuālo izdevumu labprātīgai samaksai noteikts 30 (trīsdesmit) dienu termiņš no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

[2] Pirmās instances tiesa atzinusi, ka apsūdzētais /pers. D/, būdama persona, kas vada transportlīdzekli alkohola ietekmē, pārkāpa ceļu satiksmes noteikumus, kā rezultātā cietušajam tika nodarīts smags miesas bojājums.

2018.gada 27.aprīlī ap plkst.11.40 /pers. D/, piedaloties ceļu satiksmē kā transportlīdzekļa vadītājs, ārpus apdzīvotas vietas - Talsu novada, /vieta/, vadot SIA /nosaukums/ piederošo kravas transporta furgonu /TM marka/, ar valsts reģistrācijas numuru /reģistrācijas numurs/, pārkāpa sekojošo:

- Ceļu satiksmes likuma 19.panta pirmās un trešās daļu prasības, proti, būdams ceļu satiksmes dalībnieks neizpildīja šā likuma, Ceļu satiksmes noteikumu un citu normatīvo aktu prasības, kas nosaka ceļu satiksmes dalībnieku pienākumus, un nerīkojās tā, lai neradītu satiksmei bīstamas situācijas un nenodarītu zaudējumus;
- Ceļu satiksmes likuma 28.panta pirmās daļas 1.punkta a) apakšpunktā noteikto aizliegumu vadīt transportlīdzekli transportlīdzekļa vadītājam, kuram mehānisko transportlīdzekļu vadīšanas stāžs ir lielāks par diviem gadiem, ja alkohola koncentrācija asinīs pārsniedz 0,5 promiles;
- 2015.gada 2.jūnija Ministru kabineta noteikumu Nr.279 „Ceļu satiksmes noteikumi" 25.4.punkta prasības - braucot ar mehānisko transportlīdzekli, kura konstrukcijā paredzētas drošības jostas, nevest pasažierus, kuri nav piesprādzējušies;
- Ceļu satiksmes noteikumu 99.punkta prasības - transportlīdzekļa vadītājam braukt ar ātrumu, kas nepārsniedz noteiktos ierobežojumus, ņemot vērā transportlīdzekļa īpatnības, kā arī ceļa apstākļus.

Vadot transportlīdzekli alkohola ietekmē ar alkohola koncentrāciju izelpojamā gaisā 1,91 un 1,80 promiles, vedot tā salonā pasažierus /pers. F/ un /pers. G/, kuri nebija piesprādzējušies, braucot ar ātrumu, kas transportlīdzekļa kravas transporta furgona tipa virsbūves īpatnību un svārstību dēļ ietekmēja automašīnas vadāmību, neņemot vērā ceļa apstākļus – ceļa līkumu un tam sekojošo ceļa sašaurinājumu, pie krustojuma ar ceļu /vieta Nr.1/, iebraucot ceļa līkumā, /pers. D/ nespēja izpildīt nepieciešamās darbības automašīnas drošai vadīšanai, nobrauca no ceļa braucamās daļas un avarēja, automašīnai uz lauka apgāžoties.

Apsūdzētā pieļautie ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumi bija cēloniskā sakarā ar sekām - ceļu satiksmes negadījuma rezultātā cietušajam automašīnas pasažierim /pers. F/ tika nodarīti smagi miesas bojājumi, kas bīstami dzīvībai, proti, virspusēja sista brūce paura rajonā, ādas nobrāzumi galvas rajonā, krūšu kurvja un vēdera priekšējā virsmā, muguras rajonā, mugurkaula 1., 2.jostas skriemeļu kreisās puses šķērsizaugumu lūzumi, mugurkaula 3.jostas skriemeļa labās puses šķērsizauguma lūzums, abpusējs plaušu sasitums, hematoma resnās zarnas apzarnī, 12.pirkstu zarnas un šķērszarnas plīsums, kas sarežģījās ar hematomu aizsargplēves audos un brīvu asins ieplūšanu vēdera dobumā.

Šādas apsūdzētā /pers. D/ darbības pirmās instances tiesa kvalificējusi saskaņā ar Krimināllikuma 262.panta ceturto daļu.

[3] Par pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas sūdzību iesniedzis apsūdzētā /pers. D/ aizstāvis zvērināts advokāts Raitis Mediņš. Neapstrīdot notiesājošā sprieduma pamatotību, noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus un juridisko kvalifikāciju, aizstāvis lūdz neatzīt recidīvu par atbildību pastiprinošu apstākli, mīkstināt apsūdzētajam piespriesto sodu vai noteikt sodu piespiedu darba veidā, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta nosacījumus.

[3.1] Sūdzības iesniedzējs norādījis, ka gan pirmstiesas izmeklēšanā, gan tiesas sēdē apsūdzētais savu vainu atzina pilnībā un izdarīto nožēloja.

Tiesas sēdē tika noslēgts izlīgums ar cietušo /pers. F/. /pers. D/ ir atvainojies cietušajam, kā arī atlīdzinājis viņam mantisko kaitējumu un visus izdevumus, kas saistīti ar ārstēšanos.

Ņemot vērā minēto, saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta pirmās daļas 1. un 3.punktu, ir konstatējami divi atbildību mīkstinoši apstākļi.

[3.2] Aizstāvis vērš uzmanību, ka apsūdzētā iepriekšējā sodāmība ir par noziedzīgu nodarījumu saistībā ar nelegālu preču apriti, tādējādi nav konstatējams, ka personas rīcība būtu tendēta uz viena veida vai viena objekta apdraudējuma nodarījumiem un liecinātu par tiesisku nihilismu, kas ievērojami apdraudētu sabiedrības intereses vai liecinātu par personas tendenci rīkoties noziedzīgi. Minētais dod pamatu tiesas konstatēto apstākli – noziedzīgu nodarījumu recidīvu, neatzīt par atbildību pastiprinošu saskaņā ar Krimināllikuma 48.panta otro daļu.

[3.3] Sūdzības iesniedzējs norāda, ka, izanalizējot /pers. D/ personību, viņa attieksmi pret sekām, aktīvu darbību, lai novērstu noziedzīga nodarījuma sekas, patiesu un vaļsirdīgu vainas atzīšanu, ir secināms, ka soda mērķi var panākt ar mazāk bargu sodu, nekā to ir piespriedusi tiesa.

[3.4] Pie nosacījuma, ja apelācijas tiesa apmierina aizstāvības lūgumu - neatzīt par atbildību pastiprinošu apstākli noziedzīgo nodarījumu recidīvu, tiek pieteikts lūgums par Krimināllikuma 49.panta piemērošanu, nosakot /pers. D/ sodu, kas zemāks par panta sankcijā paredzēto tā minimālo robežu. Bez tam, tiesu debatēs aizstāvība lūdza izvērtēt iespēju piemērot Krimināllikuma 49.[1] panta nosacījumus un noteikt citu, vieglāku soda veidu, nekā par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēts likumā. Apsūdzētais tiesas sēdē apliecināja, ka ir gatavs izciest sodu sabiedrībā un strādāt piespiedu darbus (*lietas 130.-131.lapa*).

[4] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 559.panta piektās daļas 2.punktu par apelācijas sūdzību viedokli iesniedzis Kurzemes tiesas apgabala prokuratūras prokurors Atis Dzērvēns, norādot, ka aizstāvja apelācijas sūdzība kā nepamatota ir noraidāma, bet Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 11.marta spriedums atstājams negrozīts.

[4.1] Prokurora ieskatā saskaņā ar Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 1.punktu kā atbildību pastiprinošs apstāklis pamatoti atzīts noziedzīgu nodarījumu recidīvs, jo tas veidojas arī tad, ja apsūdzētais nav izdarījis viena veida noziedzīgus nodarījumus.

Atbildību pastiprinoša apstākļa esamība ir pamats bargāka soda noteikšanai, nekā gadījumā, ja tādi nebūtu konstatēti (*Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Krimināllietas tiesu palātas 2008.gada 1.jūlija tiesnešu kopsapulces lēmuma "Par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu sodu noteikšanā" 16.punkts*).

[4.2] Pirmās instances tiesas spriedumā norādītais pamatojums apsūdzētajam piespriestā soda veida un mēra izvēlē atbilst Krimināllikumā definētajiem soda mērķiem un soda noteikšanas vispārīgajiem principiem. Kurzemes rajona tiesa ir izvērtējusi un ņēmusi vērā visus tos apstākļus, kas ir būtiski taisnīga soda noteikšanai. Apelācijas sūdzībā nav norādīts uz jauniem apstākļiem, kas nebūtu vērtēti pirmās instances tiesas spriedumā un kas būtu par iemeslu piespriestā soda mīkstināšanai.

[4.3] Apsūdzētais, būdama persona, kas vada transporta līdzekli ievērojamā alkohola reibumā, rupji pārkāpa ceļu satiksmes drošību un nodarīja kaitējumu personas veselībai, turklāt - būdams iepriekš sodīts. Minētais norāda uz to, ka apsūdzētais nav izdarījis atbilstošus secinājumus par noziedzīgo darbību nepieļaujamību un nav labojies, tāpēc /pers. D/ piespriestais brīvības atņemšanas sods tiesas spriedumā noteiktajā apmērā atzīstams par samērīgu, taisnīgu un atbilstošu lietā konstatētajiem nodarījuma apstākļiem, apsūdzētā personībai un nav uzskatāms par bargu, jo tas viņam jau tā noteikts sankcijas minimālajā apmērā. Lietā nav konstatējami apstākļi, lai piemērotu Krimināllikuma 49.[1] panta nosacījumus.

[4.4] Prokurora ieskatā apsūdzētajam /pers. D/ piespriestā soda mīkstināšana nav iespējama, turklāt vieglāks sods nenodrošinās Krimināllikuma 35.pantā paredzēto soda mērķi – pasargāt sabiedrību no apdraudējuma, atjaunot taisnīgumu, sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu un panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas (*lietas 140.lapa*).

[5] Rakstveida viedokli par apelācijas sūdzību iesniedzis apsūdzētā /pers. D/ aizstāvis Raitis Mediņš, lūdzot apmierināt iesniegto apelācijas sūdzību un atcelt pirmās instances tiesas spriedumu daļā par soda bargumu.

[5.1] Aizstāvis norādījis, ka apsūdzētais savu vainu pilnībā atzinis un izdarīto nožēlo, tiesas sēdē noslēgts izlīgums ar cietušo un cietušais apliecinājis, ka apsūdzētais ir atvainojies, kā arī atlīdzinājis mantisko kaitējumu. Minētais ir par pamatu konstatēt divus apsūdzētā atbildību mīkstinošus apstākļus, kas savukārt dod pamatu piemērot Krimināllikuma 49.pantu, nosakot sodu, kas ir zemāks par minimālo robežu.

[5.2] Aizstāvja ieskatā ir izvērtējama arī iespēja piemērot Krimināllikuma 49.[1] panta nosacījumus un noteikt apsūdzētajam citu, vieglāku soda veidu, nekā par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēts likumā.

[5.3] Neatzīstot noziedzīgu nodarījumu recidīvu par atbildību pastiprinošu apstākli, ir pamats mīkstināt /pers. D/ piespriesto sodu vai piemērot sodu piespiedu darba veidā (*lietas 148.lapa*).

Motīvu daļa

[6] Apelācijas instances tiesa konstatē, ka apsūdzētā /pers. D/ aizstāvja apelācijas sūdzībā izteikts lūgums par piespriestā soda mīkstināšanu un lieta pirmās instances tiesā izskatīta bez pierādījumu pārbaudes, kā arī apsūdzētajam piespriestais sods nav saistīts ar brīvības atņemšanu, kas ilgāka par pieciem gadiem.

Ņemot vērā norādīto, apelācijas instances tiesa atzīst par iespējamu apelācijas sūdzību izskatīt rakstveida procesā pēc lietā esošajiem materiāliem atbilstoši Kriminālprocesa likuma 559.panta ceturtās daļas 3.punktā un 561.[1] pantā noteiktajam.

[7] Iepazinusies ar apelācijas sūdzības motīviem, prokurora un aizstāvja viedokli, kā arī krimināllietas materiāliem, apelācijas instances tiesa atzīst, ka Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 11.marta spriedums atceļams daļā par /pers. D/ noteikto sodu un šajā daļā taisāms jauns spriedums, bet pārējā daļā spriedums atstājams negrozīts.

[8] Apelācijas instances tiesa konstatē, ka /pers. D/ pamatoti atzīts par vainīgu un notiesāts saskaņā ar Krimināllikuma 262.panta ceturto daļu. Ievērojot Kriminālprocesa likuma 499.panta nosacījumus, lieta pirmās instances tiesā iztiesāta, neveicot pierādījumu pārbaudi. Attiecībā par noziedzīgā nodarījuma juridisko kvalifikāciju spriedums nav pārsūdzēts un arī apelācijas instances tiesai nav pamata apšaubīt kvalifikācijas pamatotību.

[9] Apelācijas instances tiesas ieskatā soda veids /pers. D/ noteikts, ievērojot soda mērķi un vispārīgos soda noteikšanas principus, kas paredzēti Krimināllikuma 35. un 46.pantā, ņemot vērā noziedzīgā nodarījuma raksturu, apsūdzētā personību, radīto kaitējumu, kā arī citus apstākļus, kuriem ir nozīme taisnīga soda noteikšanā.

[9.1] Pirmās instances tiesa spriedumā norādījusi, ka apsūdzētā izdarītais noziedzīgais nodarījums atbilstoši Krimināllikuma 7.panta ceturtajai daļai klasificējams kā smags noziegums.

Apelācijas instances tiesa konstatē, ka saskaņā ar Krimināllikuma 7.panta piekto daļu Krimināllikuma 262.panta ceturtajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums pareizi būtu klasificējams kā sevišķi smags noziegums, jo tas ir tīšs nodarījums, par kuru paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par astoņiem gadiem.

Noziedzīga nodarījuma klasifikācija ir viens no apstākļiem, kas raksturo noziedzīgo nodarījumu, un, klasificējot izdarīto noziedzīgo nodarījumu kā sevišķi smagu noziegumu, tiktu pasliktināts apsūdzētā stāvoklis, kas nav pieļaujams.

Tādējādi, vērtējot apsūdzētajam noteiktā soda pamatotību, apelācijas instances tiesa ņem vērā pirmās instances tiesas noteikto noziedzīga nodarījuma klasifikāciju.

/pers. D/ izdarītais noziedzīgais nodarījums apdraud satiksmes drošību un tā rezultātā cietušajam nodarīts smags miesas bojājums.

[9.2] Izvērtējot /pers. D/ personību, apelācijas instances tiesa konstatē, ka apsūdzētais agrāk sodīts ar Daugavpils tiesas 2017.gada 24.februāra spriedumu pēc Krimināllikuma 191.panta trešās daļas ar brīvības atņemšanu uz 9 mēnešiem nosacīti ar pārbaudes laiku uz 1 gadu, piemērojot papildsodu uz 1 gadu. Spriedums stājies spēkā 2017.gada 21.martā, sods izciests, sodāmība uz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdi nav dzēsta. Pēdējā gada laikā /pers. D/ nav saukts pie administratīvās atbildības (*lietas 58.-59.lapa*). Viņam ir pastāvīga dzīvesvieta, apgādājamu personu nav, līdz apcietinājumam strādāja SIA /nosaukums/

[9.3] Pirmās instances tiesa, ievērojot /pers. D/ personību, izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu, izdarīšanas apstākļus, alkohola koncentrācijas pakāpi un radīto kaitējumu, atzinusi, ka apsūdzētajam nosakāms brīvības atņemšanas sods.

Apelācijas instances tiesa vērš uzmanību, ka Krimināllikuma 262.panta ceturtās daļas sankcijā likumdevējs brīvības atņemšanu ir paredzējis kā vienīgo pamatsoda veidu.

Ievērojot minēto, tiesai nav pamata atsevišķi vērtēt Krimināllikuma 46.panta otrajā daļā noteiktos apstākļus, lai izšķirtos par kādu no soda veidiem, ja vien nav konstatējami Krimināllikuma 49.[1] pantā paredzētie apstākļi, lai noteiktu apsūdzētajam vieglāku soda veidu, nekā to paredzējis likumdevējs.

[9.4] Pirmās instances tiesa nav konstatējusi Krimināllikuma 49.[1] pantā noteiktos apstākļus un arī apelācijas instances tiesa tādus nekonstatē.

Aizstāvis apelācijas sūdzībā norādījis, ka būtu izvērtējama iespēja piemērot Krimināllikuma 49.[1] panta nosacījumus un noteikt citu, vieglāku soda veidu, nekā par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēts likumā.

Apelācijas sūdzībā nav norādīts uz konkrētiem apstākļiem, kas raksturotu kriminālprocesa nepamatotu novilcināšanu, tādēļ apelācijas instances tiesai nav iespējams dot motivētu atbildi par šādu apstākļu esamību vai neesamību.

Tomēr apelācijas instances tiesas vērtējumā konkrētajā lietā nav arī nekāda pamata konstatēt tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu.

Apelācijas instances tiesa vērš uzmanību, ka "saprātīgs termiņš" ir piepildāms jēdziens, tas nav izteikts konkrētos skaitļos un ir nosakāms katrā konkrētā gadījumā individuāli (*Ā. Meikališa, K. Strada-Rozenberga. Taisnīgums kriminālprocesā. Jurista Vārds. Nr.48(695), 2011.29.11.*). Savukārt, nosakot termiņa "saprātīgumu", jāņem vērā gan Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē izteiktās atziņas, gan Kriminālprocesa likumā norādītais.

Kriminālprocesa likuma 14.pantā kā viens no kriminālprocesa pamatprincipiem nostiprinātas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā – ikvienam ir tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, tas ir, bez neattaisnotas novilcināšanas. Likums noteic, ka kriminālprocesa pabeigšana saprātīgā termiņā ir saistīta ar lietas apjomu, juridisko sarežģītību, procesuālo darbību daudzumu, procesā iesaistīto personu attieksmi pret pienākumu pildīšanu un citiem objektīviem apstākļiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 49.[1] panta pirmo daļu, ja tiesa konstatē, ka nav ievērotas personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, tā var: šo apstākli ņemt vērā pie soda noteikšanas un sodu mīkstināt; noteikt sodu, kas ir zemāks par minimālo robežu, kāda par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēta likumā; noteikt citu, vieglāku soda veidu, nekā par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēts likumā.

Pirms pieņemt lēmumu, tiesai katrā konkrētā gadījumā jāizvērtē norādītie Krimināllikumā paredzētie sodu ietekmējošie apstākļi un apstākļi, kas raksturo kriminālprocesa nepamatotu novilcināšanu.

Apelācijas instances tiesa konstatē, ka apsūdzētajam izinkriminētais noziedzīgais nodarījums izdarīts 2018.gada 27.aprīlī, kad arī uzsākts kriminālprocess. /pers. D/ par aizdomās turēto uzsāktajā kriminālprocesā atzīts 2018.gada 30.oktobrī, bet pie krimināatbildības saukts 2018.gada 8.novembrī. Lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai pieņemts 2018.gada 13.novembrī un krimināllietas iztiesāšana pirmās instances tiesā uzsākta 2019.gada 9.janvārī, kad apsūdzētais uz tiesas sēdi neieradās. 2019.gada 6.februārī tiesa pieņēmusi lēmumu par apcietinājuma piemērošanu /pers. D/, apsūdzētā meklēšanu un kriminālprocesa apturēšanu. 2020.gada 12.februārī krimināllietas iztiesāšana atjaunota un 2020.gada 11.martā pasludināts pirmās instances tiesas spriedums.

No minētā konstatējams, ka pirmstiesas kriminālprocess izskatāmajā lietā pabeigts nepilnu septiņu mēnešu laikā, bet iztiesāšana pirmās instances tiesā pabeigta četru mēnešu laikā no dienas, kad lieta saņemta tiesā, neskaitot vienu gadu, kad kriminālprocess bija apturēts apsūdzētā meklēšanas dēļ.

Kriminālprocesā /pers. D/ apsūdzēts viena noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, procesā bez apsūdzētā iesaistīts viens cietušais un četri liecinieki, kā arī veikta ekspertīze. Krimināllietas materiāli apkopoti vienā sējumā.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka izskatāmā lieta nevar tikt uzskatīta par apjomīgu un juridiski sarežģītu, kā arī procesā iesaistīto personu skaits ir salīdzinoši neliels.

Vienlaicīgi tiesa vērš uzmanību, ka kriminālprocesa sarežģītībai nav izšķiroša nozīme. Kriminālprocesa likuma komentārā, komentējot 14.pantu norādīts, ka tikai valsts iestāžu, tajā skaitā prokuratūras un tiesu, darbības vai bezdarbības dēļ pieļautā kavēšanās ir tiesību uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā pārkāpums. Kā nepamatota kavēšanās var tikt uzskatīta gan neattaisnota bezdarbība, tā arī nevajadzīgu darbību veikšana, procesa norises "imitēšana" u.c. (*Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Latvijas Vēstnesis, 2019, 71.lpp.*). Tādējādi galvenais izvērtējamais jautājums, lai noteiktu procesa pabeigšanas savlaicīgumu, ir attiecināms uz atbildīgo institūciju darbības analīzi – cik atbilstoši tās darbojušās.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa spriedumā lietā Ž. pret Latviju, konstatējot, ka krimināllieta tika saņemta pirmās instances tiesā laikā starp 2001.gada 31.maiju un 4.jūniju, bet lietas izskatīšana sākās tikai 2002.gada 2.jūlijā, atzina, ka lietas atrašanās bez virzības vairāk kā vienu gadu ir liels bezdarbības posms (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Ž. pret Latviju (14755/03, 24.01.2008.*)).

Izvērtējot iepriekš norādītos apstākļus un īpaši to, ka lieta ilgstoši bez virzības atradusies tieši apsūdzētā rīcības, nevis tiesas vai citu atbildīgo institūciju bezdarbības dēļ, tad nav pamata konkrētajā lietā konstatēt apsūdzētā tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu, kas būtu par iemeslu soda noteikšanā piemērot Krimināllikuma 49.[1] panta nosacījumus.

Šādos apstākļos pirmās instances tiesa pamatoti noteikusi apsūdzētajam Krimināllikuma 262.panta ceturtās daļas sankcijā kā vienīgo paredzēto pamatsodu – brīvības atņemšanu.

[9.5] Ņemot vērā, ka apsūdzētais tīšu noziegumu izdarījis, būdams agrāk notiesāts ar brīvības atņemšanu un sodāmība par to uz jaunā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdi nebija dzēsta, tad saskaņā ar Krimināllikuma 55.panta vienpadsmitajā daļā ietverto ierobežojumu /pers. D/ nav nosakāma arī nosacīta notiesāšana.

[9.6] Pirmās instances tiesa pamatoti par apsūdzētā /pers. D/ atbildību pastiprinošu apstākli saskaņā ar Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas

1.punktu atzinusi noziedzīgu nodarījumu recidīvu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 27.pantu noziedzīga nodarījuma recidīvu veido personas izdarīts jauns tīšs noziedzīgs nodarījums pēc šīs personas notiesāšanas par agrāk izdarītu tīšu noziedzīgu nodarījumu, ja sodāmība par to jaunā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī nav noņemta vai dzēsta likumā noteiktajā kārtībā.

Ar Daugavpils tiesas 2017.gada 24.februāra spriedumu /pers. D/ sodīts par Krimināllikuma 191.panta trešajā daļā paredzēta tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 9 mēnešiem nosacīti ar pārbaudes laiku uz 1 gadu, piemērojot papildsodu uz 1 gadu. Spriedums stājies spēkā 2017.gada 21.martā, kad saskaņā ar Krimināllikuma 55.panta trešajā daļā paredzēto sākās tiesas noteiktais pārbaudes laiks.

Ar minēto spriedumu /pers. D/ noteiktais pārbaudes laiks beidzies 2018.gada 21.martā.

Krimināllikuma 63.panta trešās daļas 3.punktā ir noteikts, ka nosacīti notiesātas personas par nesodītām atzīstamas gadu pēc pārbaudes laika beigām.

Izskatāmajā lietā inkriminēto noziedzīgo nodarījumu /pers. D/ izdarījis 2018.gada 27.aprīlī, tātad laikā, kad sodāmība par agrāk izdarītu noziedzīgu nodarījumu vēl nebija dzēsta.

Kā iepriekš spriedumā norādīts, tad Krimināllikuma 262.panta ceturtajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums saskaņā ar Krimināllikuma 9.pantu atzīstams par tīšu noziedzīgu nodarījumu.

Līdz ar to ir pamats konstatēt, ka izskatāmajā lietā izdarītais noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu.

Aizstāvis apelācijas sūdzībā izteicis lūgumu saskaņā ar Krimināllikuma 48.panta otrajā daļā noteikto neatzīt recidīvu par apsūdzētā atbildību pastiprinošu apstākli, jo iepriekšējā sodāmība saistīta ar cita veida noziedzīgu nodarījumu nekā izskatāmajā lietā izdarītais.

Krimināltiesību teorijā zināmi vairāki legālā recidīva veidi: vienreizīgais un vairākkārtējais, vispārējais un speciālais, penitenciārais un kriminoloģiskais jeb faktiskais recidīvs (*U.Krastiņš, V.Liholaja, A.Niedre. Krimināllikuma zinātniski-praktiskais komentārs 1, Vispārīgā daļa. Firma AFS, Rīga 2003, 99.lapa*).

Konkrētajā gadījumā ir konstatējams vispārējais recidīvs, jo /pers. D/ iepriekš bija sodīts par cita veida noziedzīga nodarījuma izdarīšanu un uz izskatāmajā lietā inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdi bija saglabājusies sodāmība.

Krimināllikuma 48.panta otrajā daļā ir noteikts, ka, ievērojot noziedzīgā nodarījuma raksturu, var neatzīt par atbildību pastiprinošu jebkuru no panta pirmajā daļā minētajiem apstākļiem.

Ņemot vērā, ka likums nenoteic minētās tiesību normas obligātu piemērošanu, tādēļ tās piemērošana ir tiesas izvēles jautājums.

Augstākā tiesa vairākkārt savos nolēmumos ir norādījusi, ka tiesai jāmotivē, kāpēc tā piemēro konkrēto tiesību normu, konstatējot un atzīstot apsūdzētā atbildību mīkstinošu vai pastiprinošu apstākli lietā, bet nav jāmotivē, kāpēc tā nepiemēro Krimināllikuma 48.panta otro daļu (*Augstākās tiesas 2012.gada 26.marta lēmums lietā SKK-129/2012 un 2018.gada 19.jūnija lēmums lietā SKK-J-348/2018*).

Lai gan pirmās instances tiesa atsevišķi nav motivējusi, kādēļ recidīvs būtu atzīstams par apsūdzētā atbildību pastiprinošu apstākli, aprobežojoties vien ar atsauci uz Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 1.punktu un norādi, ka apsūdzētā izdarītais noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu, tomēr apelācijas instances tiesa uzskata, ka šāds apstāklis ir pamatoti atzīts par tādu, kas pastiprina apsūdzētā atbildību, ņemot vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu, bīstamību, izdarīšanas apstākļus un radītās sekas, kā arī to, ka /pers. D/ jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarījis tikai mēnesi pēc tiesas iepriekš noteiktā pārbaudes laika beigām.

[9.7] Aizstāvis apelācijas sūdzībā lūdzis piemērot Krimināllikuma 49.pantu un noteikt apsūdzētajam sodu, kas ir zemāks par minimālo robežu.

Apelācijas instances tiesa norāda, ka šāda iespēja saskaņā ar Krimināllikuma 49.panta pirmo daļu pastāv, ievērojot vairākus vainīgā atbildību mīkstinošos apstākļus un vainīgā personību.

Pirmās instances tiesa par apsūdzētā atbildību mīkstinošiem apstākļiem ir atzinusi to, ka apsūdzētais vaļsirdīgi atzinis savu vainu un nožēlojis izdarīto, kā arī noslēdzis izlīgumu ar cietušo. Vienlaicīgi tiesa arī atzinusi, ka apsūdzētā atbildību pastiprina apstāklis, ka noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu. Kā iepriekš norādīts, apelācijas instances tiesa secina, ka recidīvs pamatoti atzīts par apsūdzētā atbildību pastiprinošu apstākli.

Krimināllikuma 49.panta trešajā daļā ir noteikts, ka panta pirmā un otrā daļa nav piemērojama, ja tiesa atzinusi, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts atbildību pastiprinošos apstākļos.

Ņemot vērā minēto un to, ka ir konstatēts un atzīts apsūdzētā atbildību pastiprinošs apstāklis, tad nav tiesiska pamata noteikt apsūdzētajam sodu, kas ir zemāks par minimālo robežu saskaņā ar Krimināllikuma 49.panta pirmo daļu.

[9.8] Apelācijas instances tiesa atzīst par pamatotu apelācijas sūdzībā norādīto, ka par apsūdzētā atbildību mīkstinošu apstākli saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta pirmās daļas 3.punktu atzīstams tas, ka apsūdzētais labprātīgi atlīdzinājis cietušajam ar noziedzīgo nodarījumu radīto kaitējumu.

Kā redzams no pirmās instances tiesai iesniegtā izlīguma, tad materiāla rakstura pretenzijas kriminālprocesā ir apmierinātas un cietušajam /pers. D/ ir atmaksājis visus izdevumus, kas saistīti ar ārstēšanos (*lietas 115.lapa*).

Arī pirmās instances tiesas sēdē cietušais apstiprināja, ka apsūdzētais visus zaudējumus ir atlīdzinājis, tādēļ kaitējuma kompensācijas pieteikums netiek iesniegts, precizējot, ka apsūdzētais samaksājis 300 *euro*.

Ņemot vērā, ka apsūdzētais ir labprātīgi atlīdzinājis visu ar noziedzīgo nodarījumu radīto un cietušā pieprasīto kaitējumu, tad minētais ir atzīstams par apsūdzētā atbildību mīkstinošu apstākli.

Saskaņā ar Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Krimināllietu tiesu palātas 2008.gada 1.jūlija kopsapulces lēmuma par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā 7.punktā ietvertajām rekomendācijām, ja konstatēti KL 47.panta pirmajā daļā minētie apstākļi, tiesai tie ņemami vērā, nosakot sodu. Pastāvot atbildību mīkstinošiem apstākļiem, noziedzīgu nodarījumu izdarījušajai personai var piemērot vieglāku sodu salīdzinājumā ar sodu, kas būtu piespriežams, attiecīgajiem atbildību mīkstinošiem apstākļiem nepastāvot.

Ievērojot minēto un konstatējot jaunu apsūdzētā atbildību mīkstinošu apstākli, apelācijas instances tiesai apsūdzētajam piemērojams vieglāks sods salīdzinājumā ar pirmās instances tiesas piespriesto sodu.

Krimināllikuma 262.panta ceturtās daļas sankcijā paredzēts brīvības atņemšanas sods uz laiku no trim līdz desmit gadiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz laiku līdz desmit gadiem.

Pirmās instances tiesa /pers. D/ sodījusi ar brīvības atņemšanu uz trim gadiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz trim gadiem.

Tādējādi secināms, ka pirmās instances tiesa jau ir noteikusi apsūdzētajam brīvības atņemšanas sodu sankcijā paredzētajā minimālajā apmērā, bet tiesību ierobežošanas sodu tuvāk Krimināllikuma 44.pantā noteiktajam minimālajam apmēram.

2008.gada 1.jūlija Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Krimināllietu tiesu palātas tiesnešu kopsapulces 2008.gada 1.jūlija lēmuma par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā 16.punktā pausta atziņa, ka atbildību pastiprinošu apstākļu esamība pati par sevi liedz tiesai noteikt panta sankcijā paredzēto minimālo sodu.

Apelācijas instances tiesa secina, ka, konstatējot atbildību pastiprinošu apstākli un nosakot apsūdzētajam pamatsodu minimālajā apmērā, pirmās

instances tiesa nav ņēmusi vērā judikatūrā un minētajās kopsapulces rekomendācijās nostiprināto atziņu par minimālā soda noteikšanas nepieļaujamību.

Apelācijas instances tiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa, nosakot soda mēru, cita starpā ir ņēmusi vērā arī to, ka apsūdzētais ir atlīdzinājis cietušajam mantisko kaitējumu.

No minētā secināms, ka lai gan tiesa šādu apstākli nav atzinusi par atbildību mīkstinošu, tomēr to ņēmusi vērā, nosakot soda mēru saskaņā ar Krimināllikuma 46.panta trešajā daļā noteikto.

Ievērojot to, ka apsūdzētajam jau ir noteikts panta sankcijā paredzētais minimālais brīvības atņemšanas sods, Krimināllikuma 49.panta pirmās daļas nosacījumi netiek konstatēti, kā arī pirmās instances tiesa apstākli, ka apsūdzētais atlīdzinājis cietušajam mantisko kaitējumu, ir ņēmusi vērā, nosakot soda mēru, tad apelācijas instances tiesa atzīst par iespējamu samazināt tikai apsūdzētajam piespriesto papildsodu – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanu.

[10] Izvērtējot šajā spriedumā norādītos apstākļus, apelācijas instances tiesa atzīst, ka apsūdzētajam pamatoti piespriests brīvības atņemšanas sods, Krimināllikuma 49. vai 49.[1] pantā paredzētie apstākļi, kas ļautu noteikt apsūdzētajam sodu, kas ir zemāks par minimālo robežu vai citu, vieglāku soda veidu netiek konstatēti, bet, konstatējot jaunu atbildību mīkstinošu apstākli, samazināms apsūdzētajam noteiktais papildsods.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz iepriekš minēto un saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 561.[1] panta pirmo daļu un 563.panta 1.[1] daļas 2.punktu, tiesa

nosprieda

Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 11.marta spriedumu atcelt daļā par /pers. D/ noteikto sodu saskaņā ar Krimināllikuma 262.panta ceturto daļu.

/pers. D/ par Krimināllikuma 262.panta ceturtajā daļā paredzēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanu sodīt ar brīvības atņemšanu uz 3 (trim) gadiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 2 (diviem) gadiem 9 (deviņiem) mēnešiem.

Pārējā daļā spriedumu negrozīt.

Nolēmumu var pārsūdzēt un protestēt 10 dienu laikā kasācijas kārtībā Augstākajā tiesā Kriminālprocesa likuma 574., 575.pantā paredzētajos gadījumos, sūdzību vai protestu iesniedzot Kurzemes apgabaltiesā.

Nolēmums pieejams no 2020.gada 29.maija.

Tiesnesis D.Aktumanis

Tiesnese S.Reinholde

Tiesnesis K.Līcis